

YALAN HABERLER VE İFTİRALAR

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ
مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ

Ey iman edenler, herhangi bir fâsık (Allah'ın emir ve yasaklarını açıktan ve endişe duymadan çiğneyen kişi) size bir haber getirecek olursa, onu iyice tahkik edin, doğruluğunu araştırın. Yoksa, gerçeği bilmeyerek, birtakım kimselere karşı fenalık edip sonra yaptığınıza pişman olursunuz. (Hucurât; 6)

كَفَىٰ بِالْمُرءِ كَذِبًا أَن يَدَّثَ بَكُلِّ مَا سَمِعَ

“Kişiye, her duyduğunu yayması/anlatması yalan olarak, yeter.” (Müslim, Mukaddime 5)

Muhterem Müslümanlar! Hutbemiz; “**Yalan Haberler ve İftiralar**” hakkındadır.

İnsanlık tarihi; **yalan haberlerin ve iftiraların** sebep olduğu felaketlerle, zulümlerle ve mağduriyetlerle doludur. **Bunlarla** insanlar galeyana getirilmiş, zan altında bırakılmış, birbirlerine düşman ilan edilmiş, binlerce bazen de milyonlarca insanın hayatı heder olmuş, bunun neticesinde de aileler ve toplumlar paramparça hale gelmiştir.

Yalan haberler ve iftiralar; kendi çıkarlarından başka hiçbir şey görmeyen, hedefine giderken de başkalarının çektiği acıdan etkilenmeyen, hak hukuk tanımayan, insani değerlerden uzak kimseler tarafından, **sürekli gizli bir silah olarak kullanılmıştır.** Gerçekler algı operasyonları ile; yalan ve iftiralar haline dönüştürülerek, masum insanların karşısına, **her dönem de farklı ad ve unvanlarla çıkarılmış** ve insanlar bu yalanlarla ifsat edilmiştir.

Efendimizin **strateji manasında** kullandığı "**Harb hiledir**" sözünü alıp, her türlü yalan ve aldatmaya kaynak olarak göstermişlerdir. Halbuki; Allah Resulü (s.a.s) hayati boyunca **17 harekâta katılmış hepsinde ayrı bir strateji takip etmiş, hayatı seniyyelerinde hiçbir zaman hiçbir kimseye yalan söylememiştir.**

Dinimiz; yalan ve yalancılığı kötü huyların ve günahların en büyüklerinden kabul eder ve kesin olarak reddeder. "**Yalan bir lâfz-ı kâfirdir**" ve nifakın en bâriz alâmetlerindendir. **Bir insan mümin de olsa;** yalan söylüyorsa, iftira atıyorsa ve İslam'ın kesin olarak yasakladığı herhangi bir fiili açıktan işlemekten çekinmiyorsa veya farzlardan ve vaciplerden bir emri yerine getirmiyorsa, **böyle biri fasıktır.** Mahkemede **şahit olarak dinlenmez,** söylediği söze, **verdiği habere güvenilmez** ve üzerine hüküm bina edilmez.

Hucurat suresinde buyurulduğu gibi; bize **bir fâsık** haber getirdiğinde, **yapmamız gereken şey, hemen inanmayıp araştırmaktır.** Araştırmanın sıhhatli olabilmesi; duyduklarımıza mahruti **bütüncül bakıp değerlendirmeye,** bize gelen haberleri realitelerle **çaprazlama test etmeye** bağlıdır. Ayrıca bir bilginin doğru ve kesin olabilmesi için birçok şartla beraber ya **bizzat şahitliğin** ya da **yalanlanması mümkün olmayan doğru haberin** olması gereklidir.

Bazen de göze bir şeyler ilişir. Fakat **bir şeyleri görmek her zaman gördüklerinin künhüne vâkıf olmak anlamına gelmez.** İnsan yanlış görmüş olabileceği gibi, gördüklerini doğru anlamlandıramamış da olabilir. Burada da insana düşen,

gördüğü her hâdise üzerine hemen hüküm bina etmemesi, önce, gördüklerinin doğruluğundan emin olmaya çalışmasıdır.

Bir başka ayette Kur'an bizi, duyduğumuz yalan ve iftiralara karşı şöyle uyarıyor: "Siz ey müminler, bu dedikoduyu daha iştir iştirmez, mümin erkekler ve mümin kadınlar olarak birbiriniz hakkında **iyi zan** besleyip: **"Hâşa, bu besbelli bir iftiradan başka bir şey değildir!" demeniz gerekmez miydi?"** (Nur;12)

Yalan haberin mağdurlarından birileri de Habeşistan'a ilk giden muhacirler olmuştur. Devrin şartlarında Mekke ve Habeşistan arasında haberleşme veya duyulan haberi tetkik için günler, hatta haftalar gerekiyordu. Müşrikler, bu durumu fırsata dönüştürmek için; rüşvet ve iftiralarla teslim alamadıkları muhacirleri, Mekke'de şartların değiştiğine dair asılsız bir haberle ikna edip geri getirmek istediler. Bir grup sahabî, dönüş için Allah Resûlü'nden mesaj beklemenin daha doğru olacağı şeklindeki kanaatlerini dile getirirler de bazıları, özellikle önde gelenlerden **Velid İbn-i Mugîre ve Ebû Uhayha'nın** Müslüman olduğu haberinin tesirinde kalmış, **memleket özelemleri akıl ve muhakemelerinin önüne geçmiş** ve **"Bu ikisi Müslüman olduktan sonra, Mekke'de Müslüman olmayan kim kalır? Bize, kendi kavmimiz ve kabilemiz daha sevgilidir! Onlar da iman ettiğine göre dönelim memleketimize."** diyerek geri dönüş adına duydukları heyecanı dillendirmişlerdi. Bu haber üzerine Muhacirler Habeşistan'dan Mekke'ye doğru yola çıkıyorlar. Mekke yakınına geldiklerinde bir gurutpan kendilerine gelen

haberini asılsız olduğunu öğreniyorlar, Efendimize ve memleketlerine bu kadar yaklaşmışken geri dönmek çok ağırlarına gidiyor. Kendi aralarında konuşup istişare yaptıktan sonra Mekke'ye girip duyduklarını araştırmaya, sonra da gerekirse tekrar Habeşistan'a dönmeye karar veriyorlar. Birilerinin himayesini bulabilenler “Eman”la, bulamayanlarda gizlice Mekke'ye giriyor. **Ne acıdır ki bunlardan bazıları; aileleri tarafından yıllarca hapsedilmiş işkence yapılmış ne Medine'ye hicret edebilmiş ne de Bedir'e ve Uhud'a katılabilmişlerdir. Hatta bazıları Mekke'den bile çıkamamış orada vefat etmişlerdir.** (*Ibn-Hisam, Sire 2/ 13-17; Ibn Sa'd, Tabakat 1/ 149-151*)

Yalan ve iftiranın en tehlikelisi; müphem bırakılan, belirsiz kapalı fulü yapılan iftiralardır. Bazen kapalı bir iftira net ayan beyan söylenen iftiradan **bin kat daha günahtır**. Genelde “**onun başka hataları da var, yada bir kaç kişinin hatasını herkes yapmış gibi anlatma...**” şeklinde olabiliyor.

Bir cemaat veya cemiyete yapılan iftira da çok tehlikelidir. İftira atan cemaatin her bir ferdinden helallik almadan ahirette yakasını kurtaramaz. Medya diliyle yapılan iftiralar katlanarak büyüdüğünden dolayı helalleşmek nerede ise imkânsız hale geliyor.

Yalan, yüzeysel bakıldığında ferdî bir günah gibi görünebilir. Bu bir bakıma doğrudur da. Ama yalanın bir de topluma yansıyan yanı vardır ki, bu durumda umumun hukuku devreye girer ve dolayısıyla yalan, topluma karşı işlenmiş bir cürüm haline gelir. Diğer taraftan yalana açık bir

insan, başkalarını aldatma ve kandırma gibi zaaflara da açık demektir.

Sosyal hayatın en önemli problemlerinden birisi de; toplumda fitne ve fesada sebebiyet verecek, insanları korkuya sevk edecek, birlik ve beraberliği sarsacak yalan haberler ve iftiralardır. Son dönemde yalan haberleri sosyal medya üzerinden çokça okuyoruz. Zihinlerimiz de bu haberlerden etkileniyor. **Suret-i haktan görünen bazı kimseler sosyal medya odalarında örtülü yalanlarla insanların zehirlenmesine zemin hazırlıyorlar.**

Yalanın revaç bulduğu ve herkesin yalan söylemede rahat olduğu günümüzde **doğruluğu bir âbide gibi başımızda taşımaya ve onu namusumuz gibi korumaya mecburuz.** Özellikle de başka toplumlar içinde yaşıyorsak ve kendi öz değerlerimizi onlara da anlatmayı düşünüyorsak her halimizle doğru olmaya daha da özen göstermeliyiz. Büyük-küçük hiçbir meselede en ufak bir hilâf-ı vâki beyana tenezzül etmemeli ve asla **“Müslümanlar da yalan söyleyebiliyor”** dedirtmemeliyiz.

Rabbimiz bizleri; İslâmiyetin en ehemmiyetli esası, îmanın en bariz özelliği, Muhammedî ahlâkın temel taşı, enbiyâ ve evliyânın en mümeyyiz vasfı, maddî ve manevî terakkinin biricik mihveri olan doğruluktan ayırmasın.